

5489

8

(iii) नाटक

(iv) स्वगत

[This question paper contains 8 printed pages.]

Your Roll No.....

Sr. No. of Question Paper : 5489

H

Unique Paper Code : 2132201202

Name of the Paper : Sanskrit Drama

Name of the Course : B.A. (P.), Sanskrit – DSC

Semester : II

Duration : 3 Hours

Maximum Marks : 90

Instructions for Candidates

1. Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.
2. Unless otherwise required in a question answers should be written either in Sanskrit or in Hindi or in English, but the same medium should be used throughout the paper.
3. All the questions are compulsory.

छात्रों के लिए निर्देश

1. इस प्रश्न-पत्र के मिलते ही ऊपर दिए गए निर्धारित स्थान पर अपना अनुक्रमांक लिखिए।

5489

2

2. अन्यथा आवश्यक न होने पर, इस प्रश्नपत्र का उत्तर संस्कृत या हिन्दी या अंग्रेजी किसी एक भाषा में दीजिए, लेकिन सभी उत्तरों का माध्यम एक ही होना चाहिए ।
3. सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

1. निम्नलिखित गद्यांशों/पद्यांशों का अनुवाद कीजिए : (6×3=18)

Translate of the following paragraphs/stanzas :

(क) ग्रहणमुपगते तु वासुभद्रे हृतनयना इव पाण्डवा भवेयुः ।

गतिमतिरहितेषु पाण्डवेषु प्राक्षितिरखिलापि भवेन्ममासपत्न्या ॥

अथवा / Or

दुःशासनपरामृष्टा सम्भ्रमोत्फुल्ललोचना ।

राहुवक्त्रान्तरगता चन्द्रलेखेव शोभते ॥

5489

7

- (ii) महाकवि भास एवं उनके नाटकों की समीक्षा कीजिए।

Review the great poet Bhasa and his Dramas.

- (iii) कालिदास, अश्वघोष, शूद्रक, भवभूति

Kalidas, Ashwaghosh, Shudrak, Bhavabhuti

5. निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए :

(4.5×2=9)

Write short notes on any **two** of the following :

- (i) नायक

- (ii) विदूषक

उद्धृत्तरोषमिव मे हृदयं सहर्षं प्राप्तं रणोत्सवमिमं सहसा विचिन्त्य ।

इच्छामि पाण्डवबले वरवारणाना - सुत्कृतदन्तमुसलानि मुखानि कर्तुम् ॥

अथवा / Or

अन्तर्हिते शशिनि सैव कुमुद्वतीयं दृष्टि न नन्दयति संस्मरणीयशोभा ।

इष्टप्रवासजनितान्यबलाजनेन दुःखानि नूनमतिमात्रदुरुद्धहानि ॥

4. निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए : (18×2=36)

Answer any **two** of the following questions :

- (i) अभिज्ञानशाकुन्तलम् में शकुन्तला की विदाई के प्रसंग पर प्रकाश डालिए।

Throw light on the incident of Shakuntala's farewell in Abhigyanashakuntalam.

(ख) अस्मान् साधु विचिन्त्य संयमधनानुचयैः कुलभ्यात्मन - स्त्वय्यस्याः

कथमप्यबान्धवकृतां स्नेहप्रवृत्तिभ्यः ताम् ।

सामान्यप्रतिपत्तिपूर्वकमियं दारेषु दृश्या त्वया भाग्याधीनमतः परं न

खलु तत्स्त्रीबन्धुभिययाच्यते ॥

अथवा / Or

पातुं न प्रथमं व्यवस्यति जल युष्मास्वसिक्तेषु या नादत्ते प्रियमण्डनापि

भवतां स्नेहेन या पल्लवम् ।

आदौ वः कुसुमप्रवृत्तिसमये यस्या भवत्युत्सवः सेयं याति शकुन्तला

पतिगृहं सर्वैरनुजायताम् ॥

(ग) दुर्योधनः - आर्यो वैकर्णवर्षदेवौ ! उच्यताम् अस्ति ममैकादशाक्षौहिणी -

बलसमुदयः । अस्य कः सेनापतिर्भवितुर्मरहति । किं किमाहतुर्भवन्तौ

महान् खल्वयमर्थः । मन्त्रयित्वा वक्तव्यमिति । सदृशमेतत् । तदागम्यतां

मन्त्रशालामेव प्रविशामः ।

अथवा / Or

शक्यमिदानीं समाश्वसितुम् । अस्ति तेन राजर्षिणा सम्प्रस्थितेन
आत्मनो नामाङ्कितमङ्गुलीयकं स्मरणीयमिति शकुन्तलाया
हस्ते स्वयमेव परिधापितम् । एष एव तस्मिन् स्वाधीन उपायो
भविष्यति ।

2. निम्नलिखित पद्यांशों की सप्रसंग व्याख्या कीजिए : (9×2=18)

Explain of the following paragraphs/stanzas with
reference to context :

- (i) श्यामो युवा सितदुकूलकृतोत्तरीयः सच्छत्रचामरवरो रचिताङ्गरागः।

श्रीमान् विभूषणमणिद्युतिरञ्जिताङ्गो नक्षत्रमध्य इव पर्वगतः शशाङ्कः॥

अथवा / Or

पादः पायादुपेन्द्रस्य सर्वलोकोत्सवः स वः।

व्याविद्धों नमुचिर्येन तनुताम्रनखेन खे॥

- (ii) सङ्कल्पितं प्रथममेव मया त्वदर्थं भर्तारमात्मसदृशं स्वगुणैर्गतासि ।
अस्यास्तु सम्प्रति वरं त्वयि वीतचिन्तः कान्तं समीपसहकारमिमं
करिष्ये॥

अथवा / Or

यास्यत्यद्य शकुन्तलेति हृदयं संस्पृष्टमुत्कण्ठया कण्ठः
स्तम्भितबाष्पवृत्तिकलुषश्चिन्ताजडं दर्शनम् ।

वैक्लव्यं मम तावदीदृशमपि स्नेहादरण्यौकसः पीड्यन्ते गृहिणः कथं
न तनयाविश्लेषदुः खैर्नवैः ॥

3. निम्नलिखित पद्यांश की संस्कृत में सप्रसंग व्याख्या कीजिए :

(9×1=9)

Explain of the following paragraphs/stanzas in
Sanskrit :

P.T.O.